

КРАТКИ БЕЛЕЖКИ
по
**Предложените изменения в Българския Наказателен
кодекс относно неправомерното разкриване на държавна
тайна**

от
ARTICLE 19
Световна кампания за свобода на изразяването

Лондон
Октомври 2003

I. Въведение

Тези кратки бележки изследват предложените изменения в Наказателния кодекс на Република България от 1968г. относно неправомерното разкриване на държавна тайна. Превод на предложените изменения ни беше изпратен от Българската Програма Достъп до информация.¹ В момента измененията са внесени за обсъждане в Българския Парламент.

Предлага се изменение и допълнение на две съществуващи разпоредби от Наказателния кодекс. Според първото предложение, длъжностно лице, което разгласи или допусне разгласяване на класифицирана информация, представляваща “служебна тайна” ще се наказва с лишаване от свобода до три години или поправителен труд. Лица, които не са държавни служители и разгласят “служебна тайна”, станала им известна в процеса на работа, подлежат на същото наказание. Втората нова разпоредба е свързана с класифицирана информация, представляваща “държавна тайна”, неправомерното разгласяване на която ще е наказуемо с лишаване от свобода, вариращо от три до петнадесет години, в зависимост от обстоятелствата и последиците от разгласяването. Измененията са тясно свързани

¹ Фондация Програма Достъп до информация : <<http://www.aip-bg.org/>>.

със съществуващия в България Закон за защита на класифицираната информация,² който ние коментирахме на етап законопроект през октомври 2001 г.³ В него са дадени определенията на “държавна тайна” и “служебна тайна”.

В тези бележки ние първо накратко ще посочим международните и конституционни стандарти относно защитата на свободата на изразяване в България, насочвайки вниманието към съотношението между националната сигурност и свободата на изразяване и информация. След това ще коментираме предложените изменения. На подходящите места ще насочваме читателите към нашия анализ на Закона за защита на класифицираната информация.

II. Международни и конституционни изисквания

II.1. Гарантиране на Свободата на изразяване

Правото на Свобода на изразяване се ползва със силна международна защита както по международни договори, така и по международното обичайно право. България е страна по два основни международни договора, гарантиращи правото на Свобода на изразяване, а именно Европейската конвенция за правата на човека (ЕКПЧ)⁴ ратифицирана на 7 май 1992г. и Международния пакт за гражданските и политически права (МПГПП)⁵, ратифициран през 1974 г.

Според международното право Свободата на изразяване е призната за основно право. На първата си сесия през 1946г. Генералната Асамблея на Обединените нации приема Резолюция 59 (I)⁶, според която:

Свободата на информация е основно човешко право и... е в основата на всички свободи, утвърждавани от Обединените нации.

Както тази Резолюция приема, само в общества, в които свободният поток от информация и идеи е позволен, демокрацията може да процъфтява. В допълнение свободата на изразяване е необходима в борбата срещу нарушенията на човешките права.

Европейският съд за правата на човека, доразвивайки значението на правото на Свобода на изразяване като защитено от ЕКПЧ, също така счита че:

Свободата на изразяване представлява една от най-важните основи на подобно общество, едно от основните условия за прогреса му и развитието на всеки човек.

² Закон за защита на класифицираната информация, Държавен вестник бр. 45/30.04.2002 г., изм. ДВ бр. 5/1701.2003: <http://www.aip-bg.org/bglaw_bg.htm>.

³ Достъпен на английски: <<http://www.article19.org/docimages/1686.doc>> и български: <http://www.aip-bg.org/documents/zzki_a19.htm>.

⁴ Е.Т.С. No. 5, приета на 04.11.1950 г., влязла в сила 03.09.1953 г.

⁵ Приета и открита за подписване и ратификация чрез Резолюция 2200А (XXI), от 16.12.1966 г., от Генералната асамблея на ООН, влязла в сила на 03.01.1976 г.

⁶ 14.12.1946 г.

Макар и да подлежи на [законни ограничения], то е приложимо не само относно “информация” и “идеи”, които благоприятно са общопризнати или считани за безвредни или незначителни, но също и такива, които не се нравят, смущават или безпокоят държавата или някоя част от населението. Такива са изискванията на плурализма, толерантността и търпимостта, без които не може да има “демократично общество”⁷.

В едно демократично общество медиите трябва да са свободни да съобщават за политически чувствителни и дори причиняващи разногласие случаи, за което те се нуждаят от широк достъп до информация. Както Европейският съд счита:

... Задължение на пресата е да съобщава информация и идеи за политически случаи, включително такива, които причиняват разногласия... Свободата на пресата предоставя на обществото едно от най-добрите средства за узнаване и формиране на мнение относно идеите и начина на мислене на политическите лидери.⁸

Подобни констатации изобилстват в практиката на Европейския съд, конституционните съдилища и съдилищата за правата на човека по целия свят.

Българската Конституция защитава правото на Свобода на изразяване посредством няколко различни разпоредби, включително чл. 39, който гласи:

- (1) Всеки има право да изразява мнение и да го разпространява чрез слово – писмено или устно, чрез звук, изображение или по друг начин.
- (2) Това право не може да се използва за накърняване на правата и доброто име на друго и за призоваване към насилствена промяна на конституционно установения ред, към извършване на престъпления, към разпалване на вражда или към насилие над личността.

Чл. 40 от Конституцията осигурява специална защита за свобода на печата и другите средства за масова информация, докато правото на Свобода на информация е изрично защитено от чл. 41, който гласи:

- (1) Всеки има право да търси, получава и разпространява информация. Осъществяването на това право не може да бъде насочено срещу правата и доброто име на другите граждани, както и срещу националната сигурност, обществения ред, народното здраве и морала.
- (2) Гражданите имат право на информация от държавен орган или учреждение по въпроси, които представляват за тях законен интерес, ако информацията не е държавна или друга защитена от закона тайна или не засяга чужди права.

II.2. Ограничения на Свободата на изразяване

Правото на Свобода на изразяване не е абсолютно. И международното право, и най-вече националните конституции признават, че свободата на изразяване може да бъде ограничавана. При всички положения обаче, ограниченията трябва да

⁷ *Хендисайд срещу Великобритания*, 07.12.1976 г., Жалба No. 5493/72, пар. 49.

⁸ *Ердогду и Инс срещу Турция*, 08.07.1999 г., Жалби No. 25067/94 и 25068/94, пар. 48.

съществуват в рамките на изрично определени граници. Тези граници са подробно описани в чл. 10 (2) от ЕКПЧ, който признава, че Свободата на изразяване може да бъде ограничена при точно определени условия:

Ползването на тези свободи, доколкото е съпроводено със задължения и отговорности, може да бъде обусловено от процедури, условия, ограничения или санкции, които са предвидени от закона и са необходими в едно демократично общество в интерес на националната и обществената сигурност, териториалната цялост, за предотвратяване на безредици или на престъпления, за защитата на здравето и морала, както и на репутацията или на правата на другите, за предотвратяване на изтичането на секретна информация или за поддържане на авторитета и безпристрастността на правосъдието.

Това означава, че тези ограничения трябва точно да отговарят на троен тест, според който всяка намеса трябва: (1) да бъде предвидена в закон; (2) да преследва една от законните цели, така както са изброени; и (3) да бъде необходима в демократичното общество⁹. Европейският съд е доразвил изискването намесата да е предвидена в закон в смисъл, че то ще е изпълнено единствено когато законът е достъпен и “формулиран достатъчно прецизно, така че да позволява на гражданинът да съобрази поведението си с него”¹⁰. На второ място, намесата трябва да преследва законна цел. Това са целите, изброени в чл. 10 (2) от ЕКПЧ. Трето, ограничението трябва да е необходимо за постигането на една от тези цели. Думата “необходимо” означава, че трябва да е налице “належаща обществена нужда” за ограничението¹¹. Причините, изтъквани от държавата, за да оправдае ограничаването трябва да са “съответни и достатъчни” и ограничението трябва да е “съответстващо на преследваната цел”¹².

Този троен тест представлява висок стандарт, който всяка намеса трябва да преодолява. Европейският съд е изложил становище, че всяко ограничаване на Свободата на изразяване трябва да е “подробно обяснено и необходимостта от всяко ограничение да е убедително доказана”¹³.

II.3. Свобода на изразяване и национална сигурност

През годините допирните точки между Свободата на изразяване и информация са били обект на детайлно изследване от страна на съдилища и международни органи. Най-авторитетно и пълно изложение на правилата, свързани с ограничението национална сигурност като съображение за секретност, е дадено в *Йоханесбургските принципи за национална сигурност, свобода на изразяването и достъп до информация*.¹⁴ *Йоханесбургските принципи* са изработени от група признати експерти в тази област и се основават на международното право,

⁹ Виж например *Хендисайд срещу Великобритания*, 07.12.1976 г., Жалба No. 5493/72.

¹⁰ *Сънди таймс срещу Великобритания*, 26.04.1979 г., Жалба No.13166/87, пар. 49.

¹¹ *Хендисайд срещу Великобритания*, бел. 9, пар. 48.

¹² *Лингенс срещу Австрия*, 08.07.1986 г., Жалба No.9815/82, пар. 39-40.

¹³ Виж например, *Торгейрсон срещу Исландия*, 25.06.1992 г., Жалба No. 13778/88, пар. 63.

¹⁴ Приета през м. октомври 1995. Достъпна: < <http://www.article19.org/docimages/511.htm>>.

стандартите за защита на човешките права, развиващата се практика на държавите и общите правни принципи, признати от общността на народите. Те очертават съществуващите стандарти за отказ на информация в името на националната сигурност¹⁵.

Йоханесбургските принципи приемат, че правото да се търси, получава и разпространява информация може понякога да бъде ограничавано на специални основания за защита на националната сигурност. При всички положения обаче националната сигурност не може да бъде използвана като универсално основание за ограничаване достъпа до информация. Някои от *Йоханесбургските принципи* са свързани със законите за секретността:

Принцип 2: Легитимен интерес на националната сигурност

(а) Ограничения, които се оправдават със съображения за национална сигурност, са нелегитимни, освен ако истинската им цел и демонстриран резултат е да защитават съществуването на страната или териториалната ѝ цялост срещу използване или заплахата със сила, или способността ѝ да реагира срещу използване или заплахата със сила, независимо дали е външен източник, като например военна заплахата, или от вътрешен източник, като подстрекателство към насилствено сваляне на правителството.

(б) В частност ограниченията, които се оправдават със съображения за национална сигурност, са нелегитимни, ако истинската им цел или демонстриран резултат е да защитават интереси, които не са свързани с националната сигурност, включително например: защита на правителството от компрометиране или узнаване на негови погрешни действия; укриване на информация за функционирането на обществените му институции; насаждане на конкретна идеология, или предотвратяване на стачки или неподчинение в сферата на производството.

Принцип 15: Общо правило за разкриване на секретна информация

Никой не може да бъде наказван от съображения за национална сигурност за разкриване на информация, ако (1) разкритието не нанася вреда и няма вероятност да навреди на легитимен интерес на националната сигурност, или (2) общественият интерес за узнаване на информацията надделява над вредата от това разкриване.

Принцип 16: Информация, получена по силата на служебно положение

Никой не може да бъде наказван за това, че е разкрил информация свързана с националната сигурност, получена по силата на служебно положение, ако общественият интерес от узнаване на тази информация надделява над вредата от разкриването.

¹⁵ Йоханесбургските принципи са утвърдени от Специалния докладчик на ООН по свобода на информацията. Виж ООН документ E/CN.4/1996/39, 1996, пара. 154. Те често са цитирани в докладите на Комисията по човешките права към ООН. Виж например ООС документ E/CN.4/1996/53, 1996, Преамбюл. На тези Принципи се позовават и Върховните административни съдилища по света. Виж например, *Атукорал срещу AG*, 05.05.1997 г., SD No. 1-15/97 (Върховен съд на Шри Ланка) и *Министър на Вътрешните Работи срещу Реман* [2001] UKHL 47 (Камара на лордовете на Великобритания).

В няколко случая Европейският съд за правата на човека е разглеждал дела, в които държави членки са се опитвали да оправдаят ограничаване на Свободата на информация или други човешки права, позовавайки се на съображения за национална сигурност. Той е предупреждавал, че законите, които ограничават Свободата на изразяване на основание национална сигурност трябва да формулират ясни и точни определения, така че да предпазват от злоупотреба¹⁶. В делото *Спайкетчър* правителството на Обединеното кралство е опитало да спре публикуването на мемоарите на бивш служител от тайните служби. Съдът отлично е определил:

Опасностите присъщи на по-важните ограничения са такива, че изискват най-внимателно изследване от страна на съда, особено в случаите, когато е засегната пресата...¹⁷

В същото дело, Съдът отново подчертава това, що се отнася до случаи свързани с националната сигурност:

...задължение [на пресата] е да разпространява информация и идеи по въпроси от обществен интерес. Освен това, обществеността има правото да получава подобна информация, понеже в противен случай медиите няма да имат възможността да изпълняват функцията си на "обществени кучета-пазачи."¹⁸

Европейският съд се е произнасял многократно с решения, предупреждавайки за прекомерната употреба на закони, защитаващи държавната тайна, като в много случаи е разкривал нарушения на основни човешки права. В неотдавнашно дело, страна по което е Румъния, касаещо данни, събирани за жалбоподателя от тайните служби, Съдът отбелязва, че има "съмнения относно връзката на събираната информация с националната сигурност"¹⁹. В последствие са били разкрити нарушения на основни права на жалбоподателя.

Съдът е предупреждавал за опасността от използването на закони, защитаващи националната сигурност, дори и в случаи на въоръжени вътрешно-държавни конфликти. Като подчертава, че не оправдава употребата на медиите като посредник на идеите на защитаващите насилието, съдът отбелязва че държавите "не могат, като изтъкват необходимостта от защита на националната сигурност, териториалната цялост и обществения ред, да ограничават правото на обществото да бъде информирано, чрез въвеждане на наказания за медиите"²⁰.

¹⁶ Виж например *Клас срещу ФРГ*, Жалба No. 5029/71, 06.09.1978 г.

¹⁷ *Обзървър и Гардиан срещу Великобритания*, 26.11.1991 г., Жалба No. 13585/88, пар. 60.

¹⁸ *Ibid.*, пара. 59.

¹⁹ *Ротару срещу Румъния*, 04.05.2000 г., Жалба No. 28341/95, пар. 53.

²⁰ *Ердогду и Инс срещу Турция*, 08.07.1999 г, Жалби No. 25067/94 и 25068/94, пар. 54.

III. Анализ на предложените промени

III.1. Същност на предложенията

Предложените изменения и допълнения ще заменят две от съществуващите забрани в българския Наказателен кодекс за разгласяване на държавна или служебна тайна с нови, които ще разширят техния обхват на действие и ще въведат по-строги наказания. Второто предложение предвижда въвеждане на наказания за неправомерно разкриване на “чуждестранна класифицирана информация”, което досега не е в обхвата на Наказателния кодекс.

В член 284 се предлагат следните изменения и допълнения:

Длъжностно лице, което във вреда на държавата, на предприятие, организация или на частно лице разгласи или допусне разгласяване на класифицирана информация, представляваща служебна тайна, която му е била предоставена или станала известна по служба, се наказва с лишаване от свобода до три години или с поправителен труд. Наказанието по ал. 3 се налага и на онзи, който промени, увреди, предостави или унищожи класифицирана информация, представляваща служебна тайна, или осъществи всякакви други действия, водещи до нарушаване на защитата ѝ или до загубване на такава информация.”

Второто предложение за промяна е в член 357 със следния текст:

- (1) Който в нарушение на установените правила разгласи, промени или предостави класифицирана информация, съставляваща държавна тайна, или чуждестранна класифицирана информация, която му е била поверена или станала известна по служба или работа, се наказва с лишаване от свобода до шест години.
- (2) Когато от деянието по ал. 1 е последвало застрашаване на суверенитета, независимостта или териториалната цялост на Република България или на нейната външна политика и международни отношения, свързани с националната сигурност, или са възникнали вреди в областта на националната сигурност, отбраната, външната политика или защитата на конституционно установения ред, наказанието е лишаване от свобода от три до петнадесет години.
- (3) С наказанието по ал. 1 се наказва и този, който разгласи или предостави класифицирана информация, съставляваща държавна тайна, или чуждестранна класифицирана информация, като съзнава, че от това може да последва застрашаване на суверенитета, независимостта или териториалната цялост на Република България или нейната външна политика и международни отношения, свързани с националната сигурност, или да възникнат вреди в областта на националната сигурност, отбраната, външната политика или защитата на конституционно установения ред.

III.2. Анализ

От гледна точка на правото на свободата на изразяване и информация, тези предложения повдигат два важни въпроса. Първо, дефинициите на “държавна тайна”, “служебна тайна” и “чуждестранна класифицирана информация” са доста

проблематични, което позволява класифицирането на изключително широк кръг от документи. Второ, и двете предложени промени не предвиждат въвеждането на теста за “преобладаващия обществен интерес”, който позволява разкриването на материали, дори и когато те биха причинили вреди, в случаи когато публикуването име е от обществен интерес. Не се предвижда защита на служители, разкриващи информация за нередности (на английски - whistleblowers), а стремежът за всеобхватност на предложените промени може сериозно да навреди на възможностите на медиите да информират обществеността във важни случаи, свързани с националната сигурност и отбраната.

III.2.1. Дефиниции

Двете нови предложени промени са свързани с неправомерното разкриване на “държавна тайна”, “служебна тайна” и “чуждестранна класифицирана информация”. Дефиниции на тези понятия дават членове 25-27 от Закона за защита на класифицираната информация²¹:

Чл. 25. Държавна тайна е информацията, определена в списъка по приложение № 1, нерегламентираният достъп до която би създал опасност за или би увредил интересите на Република България, свързани с националната сигурност, отбраната, външната политика или защитата на конституционно установения ред.

Чл. 26. (1) Служебна тайна е информацията, създавана или съхранявана от държавните органи или органите на местното самоуправление, която не е държавна тайна, нерегламентираният достъп до която би се отразил неблагоприятно на интересите на държавата или би увредил друг правнозащитен интерес.

(2) Информацията, подлежаща на класификация като служебна тайна, се определя със закон.

(3) Ръководителят на съответната организационна единица в рамките на закона обявява списък на категориите информация по ал. 2 за сферата на дейност на организационната единица. Редът и начинът за обявяване на списъка се определят в правилника за прилагане на закона.

Чл. 27. Чуждестранна класифицирана информация е класифицираната информация, предоставена от друга държава или международна организация по силата на международен договор, по който Република България е страна.

В Приложение № 1 от ЗЗКИ са изброени 64 отделни категории документи, които подлежат на класифициране като “държавна тайна”, много от които бяха в списъка от 107 точки, включени в проектозакона, коментиран от Артикъл 19 през м. октомври 2001 г. В Меморандума, ние отбелязахме:

Не би било преувеличено да се каже, че ... точките, изброени в този документ, определят достатъчно широк обхват, който покрива на практика всеки документ, който може да се намира в даден държавен орган. Използваният тук подход може да се противопостави на подхода в САЩ, където има съвсем кратък списък от категории (само седем точки). Съществуват и редица конкретни проблеми с категориите в списъка.

(...)

²¹ Бележка 2.

Много от категориите в Приложение 1 са формулирани в абсурдно широки рамки. Ограниченията върху свободата за изразяване на мнение трябва да бъдат "необходими", което означава, че те не трябва да излизат извън рамката на онова, което трябва да се постигне като законна цел. Прекалено широките ограничения не отговарят на това изискване. Някои категории могат да послужат за илюстрация на този проблем (даденият тук списък в никакъв случай не е изчерпателен).

№ 10. Обобщени сведения по вноса и износа на въоръжение, бойна техника и боеприпаси за нуждите на въоръжените сили.

Поне част от информацията, отнасяща се до доставката и/или продажбата на оръжие, муниции и друга военна техника трябва да бъде предоставена на обществеността и на средствата за масова информация. В противен случай военните разходи и продажби биха създали благодатна почва за корупция.

№ 72. Данни, отнасящи се до щатната структура на службите за сигурност и на службите за поддържане на общественения ред, с изключение на данните, съдържащи се в Закона за държавния бюджет.

Общественоста има право да знае как са организирани и какъв е персоналът на службите за сигурност и на службите за поддържане на общественения ред, които включват и полицията. Тази клауза например би могла да даде възможност на властите да не предоставят информация за общия брой на назначените полицейски служители.

№ 96. Изследователска работа с особено съществено значение за интересите на националната икономика, поръчана от министерствата и други държавни органи.

Отново става дума за обществени разходи, при които в много случаи, ако не и в повечето от тях, няма никаква причина за отказ да бъде предоставена тази информация. Често този тип изследователска дейност трябва да бъде направена достояние на обществеността, ако се очаква тя да има положителен ефект върху икономиката. Тази клауза би включила например изследователската работа върху подобрени методи в земеделието, която очевидно трябва да получи широко разпространение.

Никоя от тези препоръки не беше разгледана и отразена в закона, приет през 2002 г. Ние критикувахме неясната формулировка на някои от точките в списъка, който беше променен при последната редакция на закона, както и повтарящите се и кръгови определения на дефиницията на "държавна тайна". Тези въпроси обаче не бяха разгледани. Само като пример можем да дадем точка 13, раздел Втори от списъка, който включва освен другите документи, които са "класифицирани като "държавна тайна" и "класифицирана информация, обменена между Република България и международни организации или държави, маркирана с гриф за сигурност "Строго секретно", "Секретно" , "Поверително" или равнозначни на него". Българските държавни служители биха могли да се възползват от тази възможност и да засекретят даден документ като просто го предоставят на друга държава.

Подобни проблеми могат да възникнат и от дефиницията на "служебна тайна". В Меморандума от м. октомври 2001 г. ние коментирахме:

Що се отнася до служебната тайна, даден орган трябва единствено да се съобрази с факта, че нерегламентираният достъп може да доведе до "негативен ефект" , което едва ли може да се тълкува като строга норма, Освен това

категориите на законен интерес не се определят със закон, а за отделните организационни структури категорията се определя от органа, който държи тази информация. На практика това реално позволява на тези органи да правят класификация по свое усмотрение.

Член 26 от окончателния текст на закона определя като “служебна тайна” информацията, “нерегламентираният достъп до която би се отразил неблагоприятно на интересите на държавата или би увредил друг правнозащитен интерес.” Трудно е да се види, дали тази дефиниция въвежда по-висок стандарт от стандарта на “неблагоприятния ефект” който ние критикувахме в Меморандума от м. октомври, 2001 г.;²² със сигурност обаче тя не отговаря на стандарта за “необходимост в демократично общество”, според Европейската конвенция за правата на човека.

На последно място, дефиницията на “чуждестранна класифицирана информация” поставя информационния режим в България в зависимост от стандартите за предоставяне на информация, действащи в трети страни, независимо от това, дали те съответстват на международните или конституционни стандарти. Това е недопустимо, особено в случаи, когато трети страни и международни организации неоснователно или прекалено често класифицират документи. Това също е и неконтролируемо, понеже повечето хора в България не са наясно с правилата за засекретяване в други държави, с които България е в договорни отношения и дава възможност на правителствените служители да “се крият” зад рестриктивни политики за разкриване на информация на някои организации, като например НАТО.

Препоръки:

- Ø Списъкът на “държавните тайни” от Приложение № 1 от Закона за защита на класифицираната информация трябва да бъде значително променен, като се намалят неговите категории и се премахнат повторенията и кръговите дефиниции.
- Ø Дефиницията на “служебна тайна” трябва да бъде променена, за да отразява по-добре значението на “теста за вредата” и да включва списък с легитимни интереси, в защита на които един документ може да бъде класифициран като “служебна тайна”.
- Ø Дефиницията на “чуждестранна класифицирана информация” трябва да бъде променена и да предвижда условието документи, които не могат да бъдат класифицирани по националното законодателство да не бъдат смятани за класифицирана информация.

III.2.2. Надделяващ обществен интерес

И двете предложени промени безусловно определят разкриването информация като престъпление, без да осигуряват друга защита, освен предвидената в

²² Въсъщност, стандартът заложен в последната редакция на закона е донякъде по-нисък, но това може да е въпрос на превод.

съществуващото действащо наказателно право. В частност предложенията не предвиждат разкриване на информация в обществен интерес.

Както беше отбелязано от Европейския съд по правата на човека²³ и от Йоханесбургските принципи,²⁴ медиите имат задължението да публикуват информация от обществено значение, независимо дали тя формално е класифицирана като “държавна тайна” или “служебна тайна”, или дори ако нейното разкриване би могло сериозно да увреди военни интереси или външни политики. Може да се случи така, че журналист да получи документ, който разкрива заговор на тайните служби да организират покушение на държавен глава на чужда държава,²⁵ или документи, които разкриват сериозни случаи на корупция в международна организация, член на която е и България.²⁶ Дори и ако публикуването на подобна информация първоначално може да влоши репутацията на подобна организация, това ще подтикне предприемането на мерки за нейното реформиране, което ще бъде в обществен интерес. И двете предложения обаче – чл. 284 ал. 2 и чл. 357 ал. 3 - биха попречили на публикуването на подобна информация, чрез въвеждането на наказателна отговорност до шест години лишаване от свобода за автора на публикацията.

Защитата за разкриване на информация от обществен интерес не трябва да се ограничава до медиите. Тези, които в изпълнение на служебните си задължения попаднат на класифицирана информация, която разкрива нередности, също трябва да могат да се възползват от закрила, ако решат добросъвестно да я публикуват.²⁷ Защита за така наречените “къртици” (на английски whistleblowers) е жизненоважен елемент от правото на свобода на информацията и насърчава добрите административни практики на всички нива на управлението.

Препоръки:

Ø Предложените промени трябва да предвиждат възможност за публикуване на информация в случаи, когато преобладава общественият интерес от разкриването ѝ.

²³ Виж например забележката на Съда по делото *Обзървър и Гардиан срещу Великобритания*, бел. 17, пара. 60.

²⁴ Бел. 14, Принципи 15 и 16.

²⁵ Това например се случи във Великобритания, когато бивш член на службите за сигурност изнесе твърдения за план на разузнавателните служби за покушение върху либийския полковник Кадафи.

²⁶ Подобно нещо би могло да се случи в България, след приемането ѝ в Европейския съюз, където в последните години доклади са разкривали сериозни нарушения в редица институции.

²⁷ *Ibid.*